

میزان دانایی ما چه تاثیری در سبک زندگی‌مان دارد؛ آیا معیاری مهم‌تر از دارایی هم وجود دارد؟

میزان دانایی ما مهم‌تر است یا میزان دارایی‌مان؟

روشن است که میزان دانایی ما در سبک زندگی ما و کیفیت آن اثرگذار است اما آیا معیار مهم‌تری هم نسبت به دانایی وجود دارد؟

آیا ما هر آنچه را که می‌آموزیم به طور کامل کسب کرده و قادر به استفاده از آن در زندگی هستیم؟
آیا میان دانسته‌های ما و مهارت‌هایمان انطباق صد در صدی وجود دارد یا میان میزان دانایی و دارایی‌مان اختلاف وجود دارد؟

پیش از این در مورد مفهوم میزان به طور کامل صحبت کردیم و اهمیت آن را شرح دادیم؛ در این درس قصد داریم در مورد مفاهیم دانایی، دارایی و ارتباط این دو با میزان صحبت کنیم. میزان در حکم آینه‌ای است که با نگاه به آن می‌توانیم به دارایی‌ها، کمبودها، نقاط قوت و نقاط ضعف خود و دیگران پی ببریم. ما چه درست و دقیق انجام شدن کارها برایمان مهم باشد و چه نسبت به این مسائل بی‌تفاوت باشیم نمی‌توانیم از حقیقت وجود معیار و میزان فرار کرده و آن را انکار کنیم؛ به‌عنوان مثال یکی از معیارهای سلامتی پرهیز از خوردن غذای آلوده است. اگر آب و غذای آلوده بخوریم، چه این میزان را قبول داشته و چه میزان دانایی ما نسبت به آن صفر باشد، در معرض بیماری قرار خواهیم گرفت؛ پس اعتقاد و پذیرش ما در اصل وجود معیار و میزان تغییری ایجاد نخواهد کرد.

معیار و میزان از جهتی دیگر مثل ظرفی است، که هرچه درست‌تر و دقیق‌تر کاری را انجام دهیم این ظرف پُرتر خواهد شد؛ از این‌رو سرشارترین ظرف در هر زمینه‌ای به کسی تعلق می‌گیرد که همه اصول مربوط به آن را کامل و درست رعایت کرده و به آن‌ها عمل کرده باشد.

در موضوع میزان هم مثل همه مسائل دیگر ما به علم و معرفت نیاز داریم؛ علم یعنی میزان دانایی و اطلاع ما از حقیقت وجود داشتن میزان و معرفت، دارایی و عملی است که به کمک آن می‌توانیم میزان خود را سنگین و پر کنیم. با این حساب این میزان دانایی ما نیست که اهمیت دارد؛ بلکه میزان دارایی ماست.

به عبارت دیگر میزان دانایی و اطلاع ما از حقایق نمی‌تواند به تنهایی راهگشا باشد؛ زیرا همه ما می‌دانیم که میان علم و معرفت یا همان دانایی و دارایی فاصله زیادی وجود دارد و گاهی پیش می‌آید که هرگز موفق نمی‌شویم دانایی‌های خود را به دارایی تبدیل کنیم؛ یعنی آنچه که می‌دانیم و آموخته‌ایم تا ابد فقط در حد معلومات ذهنی باقی مانده و هرگز به میزان دانایی خود دارا نمی‌شویم و در عملکردمان تفاوتی ایجاد نمی‌شود. مانند فردی که پیرامون رانندگی اطلاعات بسیار زیادی دارد و همه مراحل آن را به صورت تئوری آموخته اما هیچ وقت پشت فرمان ماشین ننشسته و رانندگی نکرده است.

در درس‌های گذشته و در تعریف میزان به این نکته اشاره کردیم که میزان دارایی قلب و روح هرکس درصد هماهنگی او با عالم آخرت را مشخص می‌کند؛ با توجه به اینکه اصل و حقیقت زندگی ما بعد از این دنیا و در عالم جاودانه آخرت است، هرچه با آن عالم هماهنگی بیشتری داشته باشیم میزانمان سنگین‌تر و خودمان سعادتمندتر خواهیم بود.

اگر به دنبال میزان سنگینی هستیم باید پیش‌نیازها و ملزومات آن را از همین دنیا فراهم کنیم؛ یعنی علم و اطلاعات کافی درباره میزان داشته باشیم و همچنین بدانیم در این مسیر چه نوع دارایی‌ها لازم است. در این درس به دنبال پیدا کردن ارتباط میزان دانایی و دارایی هستیم. آیا همین قدر که معنی، مفهوم و حقیقت میزان را بدانیم کافیست؟ آیا فقط با دانایی‌ها و اطلاعات خود می‌توانیم میزانمان را پر و سنگین کنیم؟ نقش دارایی در رسیدن به میزان سنگین چیست؟

چه نوع دانایی و دارایی‌هایی بر سنگین شدن میزان اثر دارند؟

معیار و میزان از مفاهیمی است که تقریباً در همه زمینه‌ها، چه دنیایی و چه آخرتی، با آن مواجه هستیم. یکی از کارهایی که همه ما به صورت آگاهانه یا ناخودآگاه انجام می‌دهیم سنجش است. معمولاً مبنای

قضاوت ما درباره خودمان یا دیگران بر اساس سنجش فکر، عمل، کلام و رفتار است. در آخرت هم ما مورد سنجش قرار می‌گیریم؛ ولی برای سنجش باید معیار و میزانی وجود داشته باشد. خداوند در قرآن درباره میزان می‌فرماید: میزان سنجش اعمال در آن روز حق است.^۱ حق، آن چیزی است که در جهت هدف خلقت باشد؛ با این تعریف و با توجه به ارتباط میزان دانایی و دارایی با یکدیگر باید بدانیم فقط دانایی و دارایی‌هایی می‌توانند میزان ما را پر کنند که بر مدار حق و در راستای هدف خلقتمان باشند. برای ساختن میزانی سنگین در گام اول باید میزان دانایی و دارایی‌های خود را بررسی کنیم و ببینیم چقدر اطلاعات، انتخاب‌ها، ارتباط‌ها، رفتار، افکار و به‌طور کلی سبک زندگی‌مان با حق تنظیم شده و سازگار است؟!

در بررسی ارتباط میزان دانایی و دارایی باید به این نکته توجه کنیم که هم نوع دانایی‌ها مهم است و هم کیفیت دارایی‌ها اهمیت دارد. در هر سیستم نظام‌مندی ارتباط مستقیمی بین ورودی و خروجی‌های سیستم وجود دارد؛ هرچه ورودی‌ها سالم‌تر، پاک‌تر و درست‌تر باشند به همین نسبت کیفیت خروجی‌ها هم بهتر خواهد بود. نفس ما هم به‌عنوان یکی از نظام‌مندترین سیستم‌های عالم خلقت از این قاعده مستثنی نیست و زمانی می‌توانیم از نفس خروجی‌های نورانی، پاک و بر مدار حقی ببینیم که قبل از آن خوراک‌هایی با همین ویژگی‌ها به آن داده باشیم.

بررسی ارتباط میزان حق و دانایی‌های ذهنی

با توجه به اینکه خداوند از نفخه خود در وجود انسان دمیده است^۲ همه ما به‌صورت فطری دانایی‌های لازم جهت پر کردن میزان خود را داریم؛ اما آیا همه از این دانایی‌ها استفاده می‌کنیم؟ آیا روش به‌کارگیری

^۱ وَ الْوَزْنُ يُوْزَنُ الْحَقُّ؛ سوره اعراف، آیه ۸
^۲ وَ نَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي؛ سوره ص، آیه ۷۲

درست این اطلاعات را بلدیم؟ ما باید بدانیم در مسیر رسیدن به میزانی سنگین چه نوع اطلاعاتی لازم است و این نوع علوم و دانایی‌ها چگونه می‌توانند منجر به کسب دارایی، انجام اعمال حق و در نهایت رسیدن به میزانی سنگین شوند؟

یکی از آثار بررسی و شناخت ارتباط میزان دانایی و دارایی با یکدیگر باید این باشد که ما به سمت کسب علوم و معارفی برویم که در سنگین کردن میزانان مؤثر هستند. یک سوی ارتباط میزان با دانایی و دارایی مسئله دانایی و اطلاعات است. دانایی و شناخت درست مانع غفلت است و باعث می‌شود هر کاری از جمله امور خانوادگی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، نظامی، اقتصادی و هنری را به هر قیمتی انجام ندهیم و برای انجام امور و تنظیم سبک زندگی خود همیشه میزان‌های الهی را در نظر بگیریم. نکته مهم درباره دانایی این است که درست‌ترین و کامل‌ترین اطلاعات و دانایی‌ها هم باید در کنار میزان قرار بگیرند تا کارایی داشته باشند؛ چنانچه خداوند به این همراهی درباره کامل‌ترین نسخه دانایی یعنی قرآن هم اشاره کرده و می‌فرماید پیامبران را با کتاب و میزان نازل کرده است.^۳ ما به علم و اطلاعات نیاز داریم، اما فراتر از آن نیازمند میزان هستیم؛ اگر میزان وجود نداشته باشد کتاب، اطلاعات و فقه هم نمی‌توانند کاری انجام دهند و این یعنی ارتباط دانایی با میزان غیرقابل انکار است.

در بیان اهمیت و لزوم همراهی دانایی و میزان می‌توانیم برای مثال به این مورد اشاره کنیم که گاهی برخی فقها با وجود داشتن اطلاعات فقهی، استنباط و اجتهاد عالی نمی‌توانند مسائل را چنان‌که باید تطبیق دهند و به بیراهه می‌روند و این به دلیل نداشتن میزان است. علم و دانایی به تنهایی کافی نیست و فقیه در کنار آن باید میزانی در دست داشته باشد. همراهی دانایی و میزان در مسائل فقهی باعث می‌شود فرد فقیه به روان‌شناس، زمان‌شناس و مکان‌شناسی قوی تبدیل شود و بتواند بر اساس نیاز و شرایط جامعه بهترین و مناسب‌ترین فتواها را صادر کند.

وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ؛ سوره حدید، آیه ۲۵^۳

بررسی ارتباط میان میزان و دارایی

شناخت ارتباط میان میزان دانایی و دارایی از این جهت مهم است که تکلیف نوع دانایی و دارایی‌هایی را که باید کسب کنیم مشخص می‌کند. برای اینکه بفهمیم آیا این ارتباط را درست شناخته‌ایم یا نه فقط می‌توانیم به کلام خداوند و معصومین (علیهم‌السلام) مراجعه کنیم؛ اگر دانایی‌های ما مورد تأیید خدا بود و دارایی منجر شد، حتماً منجر به پر شدن و سنگینی میزانمان خواهد شد.

در ابتدای درس به این نکته اشاره کردیم که ارتباط میزان با دانایی و دارایی هم مربوط به مسائل دنیوی بوده و هم آخرت ما تحت تأثیر این ارتباط است. در آخرت ما را با میزان‌ها می‌سنجند و همه باید جایگاه خود و میزان‌های مربوط به آن را بشناسیم تا در مواقف و گردنه‌های قیامت گرفتار نشویم؛ البته همیشه آگاهی و شناخت نسبت به موضوعات برای خوشبختی، موفقیت و سلامت کافی نیست و در بسیاری از موارد تا این اطلاعات به عمل و حرکت تبدیل نشود برای ما سودی نخواهد داشت.

شناخت میزان‌های آخرتی اولین قدم است، گام بعدی انجام عمل و کسب دارایی برای پر و سنگین کردن میزان‌ها است. آنچه در نهایت وزن میزان ما را سنگین می‌کند فقط دانایی‌ها و علومی هستند که به دارایی و معرفت تبدیل شده و توانسته‌اند کودک عزیز روان ما را تغذیه کنند.

در درس‌های گذشته اشاره کردیم که میزان، حق و حقیقتی روحانی است؛ هرچه با حق سنخیت بیشتری داشته باشیم احتمال نجات و موفقیت ما در روز قیامت و هنگام عبور از گردنه‌های آخرتی بیشتر خواهد بود. با این شاخص باید به سمت دریافت دانایی‌هایی بر مدار حق برویم تا بتوانیم دارایی‌هایی از همین جنس را کسب کنیم و در نهایت به رستگاری برسیم؛ چون بر اساس کلام خداوند سعادت ما در گروی سنگین بودن میزان است.^۴ هرچه میزان سنگین‌تر باشد یعنی تعداد اعمال و دارایی‌های مطابق بر حق بیشتر است.

۴ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ؛ سوره مؤمنون، آیه ۱۰۲

در این درس به مطالعهٔ ارتباط میزان با دانایی و دارایی پرداختیم. با وجود اینکه نوع و کیفیت دانایی‌های ما بسیار مهم است و بر وزن میزان اثر دارد، ولی به‌نوعی کفهٔ سنگین ترازو به سمت دارایی است؛ چون هنگام ورود به عالم برزخ و قیامت با میزان معرفت و دارایی‌های خود سنجیده می‌شویم و به‌طورکلی قدر و قیمت ما به اندازهٔ معرفت و باورمان است.

کسی که نسبت به ارتباط میزان، دانایی و دارایی با یکدیگر شناخت پیدا می‌کند دیگر حاضر نمی‌شود هر نوع دانایی و علمی را دریافت کند و به دنبال آن هر عملی را هم انجام نمی‌دهد. کشف این ارتباط باعث می‌شود افکار و سبک زندگی ما نظام‌مند شده و مهندسی و چینی‌اش الهی و بر اساس هدف خلقتمان پیدا کند.